Красноградський коледж
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Циклова комісія викладачів психолого-педагогічних, природничих дисциплін
та окремих методик

КУРСОВА РОБОТА

з педагогіки

на тему: «Нетрадиційні форми організації виховного процесу в сучасній початковій школі»

Студентки IV курсу I групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Баличевої В.О.
Керівник: викладач педагогіки, спеціаліст
вищої категорії,старший викладач
Монастирська О.В.
Національна шкала _____

м. Красноград – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП…… 3

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ…….. 6

1.1 Аналіз психолого-педагогічної літератури з питання організації виховного процесу в сучасній початковій школі …… 6

1.2 Функції та класифікація нетрадиційних форм виховної роботи……. 14

1.3 Використання нетрадиційних форми організації виховної діяльності у позаурочний час…… 21

РОЗДІЛ ІІ. СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЄКТУ ПРОГРАМОЮ «INTEL. НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО» …..…. 32

ВИСНОВКИ ……. 48

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ……..**5(** 51

ВСТУП

Сьогодні в умовах змін у соціальному, економічному та політичному житті України постала проблема радикальної перебудови у сфері виховання, мета якої формувати всебічно й гармонійно розвинену, творчу та активну людину. Завдання школи сьогодні – забезпечити всебічний розвиток особистості кожного учня, створивши необхідні для цього умови. Реалізація цієї мети покладена на педагогічний колектив сучасної школи, однак, більшою мірою, на класного керівника, який повинен володіти, задля цього, певними уміннями та навичками з теорії та методики виховання, методами, прийомами, технологіями організації виховного процесу, безпосереднього здійснення виховної роботи. В Україні історично склалася своя система виховання, яка максимально враховує національні риси і самобутність українського народу. У Національній доктрині розвитку освіти, цілісна виховна система розглядається як один із основних шляхів реформування виховання. Зміни й оновлення освітньої парадигми підводять педагогів до сучасного розуміння виховання як діяльності, що базується на саморозвитку, самовдосконаленні та їх педагогічній підтримці. Основним завданням сучасної школи є виховання свідомих громадян України, забезпечення умов для творчої самореалізації, самовизначення особистості. Це повинно бути, на нашу думку, осередком виховної системи.

У Концепції національного виховання, Національній програмі виховання дітей та молоді визначаються основні принципи організації виховного процесу, серед яких основними є акмеологічний принцип, національна цілеспрямованість, культуровідповідність, цілісність, психологічний супровід, технологізація, діалог тощо [1].

На основі цього виховний процес розглядається педагогічним колективом, по-перше, як організація середовища та створення оптимальних умов для самовиховання, по-друге, як допомога дитині в усуненні перешкод, що заважають успішній життєвій траєкторії. Але, на жаль, чомусь сьогодні, як і раніше, ми приділяємо значно більше уваги організації навчального

процесу, а не виховного. І хоча освітній процес повинен бути цілісним, взаємозумовленим і взаємодоповнюючим, і не варто розглядати окремо навчання та виховання, реально ми це робимо. Хоча добре розуміємо, що процес виховання досить важливий для формування особистості, а навчання – далеко не єдиний засіб виховання.

Як показує аналіз практичної діяльності закладів загальної середньої освіти, більшість інноваційних процесів орієнтовані на вдосконалення саме навчальних досягнень учнів. Досить слушно у зв'язку з цим згадати слова великого педагога сучасності Василя Сухомлинського: «Не можна зводити духовний світ маленької людини до навчання. Якщо ми плануємо прагнути до того, щоб усі сили душі дитини поглинали уроки, життя її стане нестерпним. Дитина має бути не тільки школярем, а перш за все людиною з багатогранними інтересами, запитами, прагненнями» [3].

Безумовно, ми впевнені у тому, що саме життя змусить нас пріоритетним напрямом діяльності школи обрати саме виховання, бо кожен педагог добре розуміє, що формування конкурентоспроможної особистості для життя у нових економічних умовах, створення умов для самореалізації – головна місія сучасної школи, а без розвиненої, науково обґрунтованої системи досягти цієї високої мети неможливо. Тому можна вважати, що вже настав час звернути якомога більшу увагу на питання виховання, побудови виховної системи школи та класу, організацію виховного процесу як на уроці, так і в позаурочний час.

Нами були проаналізовані найбільш використовувані, дійові й сучасні нетрадиційні форми організації виховної роботи у закладах загальної середньої освіти. Форми виховної роботи весь час видозмінюються, доповнюються новими прийомами, методами, змістом, засобами, надають поштовх до створення нових підходів у виховній роботі. Тож не випадково, нами було обрано **тему курсової роботи «Нетрадиційні форми організації виховного процесу в сучасній початковій школі».** Нами було досліджено

питання теорії виховання, управління вихованням, нові погляди на організацію виховного процесу.

Об'єкт дослідження – нетрадиційні форми виховної роботи

Предмет дослідження – нетрадиційні форми організації виховної діяльності у позаурочний час з молодшими школярами.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати зміст понять «форми виховної роботи», «нетрадиційні форми виховної роботи», охарактеризувати особливості використання нетрадиційних форм організації виховної діяльності у позаурочний часу сучасній початковій школі.

Завдання дослідження:

1. Опрацювати психолого-педагогічну та методичну літературу з проблеми дослідження.
2. Теоретично обґрунтувати та практично дослідити під час переддипломної педагогічної практики доцільність використання нетрадиційних форми організації виховної діяльності у позаурочний часу сучасній початковій школі.
3. Створити навчальний проєкт за програмою «INTEL. Навчання для майбутнього».

Методи дослідження – спостереження, аналіз, синтез, порівняння, тестування, анкетування.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

1.1 Аналіз психолого-педагогічної літератури з питання організації виховного процесу в сучасній початковій школі

Основним предметом педагогіки як науки є виховання. Виховання – провідний фактор розвитку і формування особистості в сучасній школі. Слід відмітити, що за цим терміном криються різні за масштабом педагогічні об'єкти. Про виховання говорять маючи на увазі соціально-педагогічне явище, передачу підростаючому поколінню та творче засвоєння ним досвіду, що зафіксований у досягненнях людської культури. Говорячи про виховання, ми співвідносимо це поняття з конкретною практичною діяльністю педагога, з його виховною роботою, яку він кожен день проводить з учнями. Це поняття ототожнюється, також, з турботою батьків про становлення особистості своєї дитини. *Виховання* – це процес цілеспрямованого впливу вихователя на учня з метою формування в нього совісті, честі, людяності, правдивості та інших рис характеру, які визначатимуть особистість школяра як майбутнього свідомого громадянина незалежної України [13, с. 3-5].

Поняття виховна робота відображає процесуально сторону виховної діяльності – діяльність вчителів, класних керівників, батьків щодо здійснення формування певних рис особистості вихованців, з урахуванням конкретних умов її функціонування (вік учнів, регіон та ін.) та характеризує безпосереднє планування, організацію та проведення тих чи інших виховних заходів у конкретному навчальному закладі, класі [2]. Аналіз теорії та практики дозволяє визначити поняття виховної системи школи (класу) як впорядковану сукупність взаємопов'язаних компонентів, що характеризують на теоретичному рівні у найбільш узагальненому вигляді складові виховної роботи на даному етапі розвитку школи та педагогічної науки. Виховну роботу здійснюють у школі усі: директор, заступники, вчителі, керівники гуртків, але у більшому ступені класний керівник.

Класний керівник – це педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів класу, окремими учнями, їх батьками, організацію і проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників освітнього процесу в створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів (вихованців), їх соціального захисту. Сучасний класний керівник повинен не лише орієнтуватися в широкому спектрі сучасних інноваційних проєктів, ідей, напрямків, різних моделей шкіл, а й мати у своєму арсеналі найефективніші виховні технології [9].

Виховні завдання, зміст та форми роботи класного керівника визначаються запитами, інтересами, потребами дітей та їх батьків, умовами класу, школи, соціуму, можливостями самого педагога. Далі ми розглянемо як саме відбувається реалізація змісту виховної роботи у конкретній діяльності класного керівника сучасної початкової школи.

Сухомлинський писав, що саме від педагога залежить, чим саме стане серце дитини - «ніжною квіткою чи засушеною корою». Він наголошував, що робота вчителя – це творчість, а не буденне заштовхування знань у дітей. Для кожного вчителя дуже важливо, щоб діти, дивлячись на нього, перш за все сприймали його як педагога-людину, яка здатна співпрацювати. Творчій співпраці вчителя і учня сприяють інтерактивні методи навчання, які захоплюють учнів, пробуджують у них інтерес, навчають самостійного мислення [3].

Теорія виховання, методика виховної роботи оперують поняттями, зміст яких визначає напрямки діяльності класного керівника, сутність його роботи. Серед них основними поняттями є: виховна робота, форма виховної роботи, типи форм виховної роботи та їх класифікації. У широкому змісті виховна робота – це вплив педагога на учня у рамках реалізації його професіональних функцій [10, с. 52-53]. Таким чином, виховна робота включає в себе: здійснення комплексу організаційних та педагогічних завдань, які розв’язуються педагогом з метою забезпечення оптимального розвитку

особистості учня; відбір форм та методів виховання учнів відповідно до поставлених завдань, і сам процес їх реалізації. «Будь-яка виховна робота, – стверджує Н.М. Таланчук, – повинна починатися з того, що педагог засвоює, усвідомлює виховні функції, тобто обов’язки, види діяльності, які виконуються в процесі формування особистості та учнівського колективу» [22, с. 17-18]. Позакласна робота є складовою частиною освітнього процесу початкової школи, однією з форм організації дозвілля учнів, проведення соціально-педагогічної роботи з ними. Зміст виховної роботи – це комплекс ідей, прикладів, фактів, використанням яких в освітньому процесі досягаються конкретні цілі та завдання. На сьогодні з'явилася велика кількість педагогічних колективів, які моделюють і створюють оригінальні за змістом і формою освітні та виховні системи. Як показує аналіз їх діяльності, спроби виявляються вдалими, бо застосування саме системного підходу дозволяє зробити педагогічний процес більш цілеспрямованим, керованим і, що найважливіше, ефективним. На нашу думку, важливим елементом виховного процесу у школі є виховна система класу. Доцільно зазначити, що виховна система класу – це спосіб життєдіяльності та виховання членів класного співтовариства, що становить цілісну й упорядковану сукупність взаємодіючих компонентів і сприяє розвиткові особистості та колективу. Ми вважаємо, що створення такої системи забезпечить найефективнішу реалізацію виховних завдань. Говорячи про зазначену систему, необхідно звернути увагу на основні компоненти та елементи.

Людина повинна навчатися впродовж життя, а система освіти має надавати їй такі можливості. Знання таким чином є основою поведінки та професійної діяльності. І якщо ми хочемо створити сучасну державу, то все населення України має вчитися. При цьому старше покоління має удосконалюватися, а молодше – формуватися в окресленій і затребуваній суспільством постаті. Виховний процес є невід’ємною складовою усього освітнього процесу. Наскрізне навчання і виховання – одна із технологій здійснення неперервної освіти[14, с. 94-98].

Зазначимо слова відомого видатного педагога і основоположника наукової педагогіки Костянтина Дмитровича Ушинського про виховний процес: «Мистецтво виховання має ту особливість, що майже всім воно видається справою знайомою і зрозумілою, а декому – навіть справою легкою. І що зрозумілішою і легшою здається вона, то менше людина з нею знайома теоретично і практично».

Формула Нової школи складається із 10 ключових компетентностей і визначається як наскрізний процес виховання, що ґрунтується на цінностях: морально-етичних і соціально-політичних. Наскрізний процес виховання має бути організований так, щоб забезпечити набуття дитиною компетентностей і розвитку таких умінь: уміння адаптуватись за реальних умов, критично мислити, формулювати гіпотези, відповідати за власні дії; виявляти активність у пізнанні навколишнього світу, навчитись здобувати знання з різних джерел, аналізувати та вміти узагальнювати інформацію, аргументувати висновки; уміти застосовувати знання на практиці; опанувати навички спілкування, вміти відстоювати свою думку, бути толерантним; самостійно працювати над розвитком фізичних і духовних потреб [5].

Акценти у виховній роботі класних керівників мають бути перенесені на практичне долучення їх до перспективних виховних моделей і систем, на опанування сучасних технологій, зокрема:

- особистісно зорієнтованої, проектної, колективної творчої діяльності;
- кейс-технології, технології моделювання виховної системи класу;
- технології педагогічної діагностики;
- ігрових, тренінгових, комунікативних;
- технологій партнерської взаємодії;
- інформаційно-комунікативних технологій.

У сучасному методичному просторі актуальною є технологія інтерактивного, науково-методичного супроводу реалізації таких функцій класного керівника, як:

- технологічно-емпатійне забезпечення розвитку життєвих компетентностей і життєтворчості, виховання вольових якостей, рис характеру учнів;
- захист і підтримка інтересів, прав; захисту дітей від негативних впливів,
- сприяння патріотичному та соціальному становленню учнів, розв'язанню їхніх соціальних проблем, розвиток соціальної активності, соціальної мобільності;
- організація дитячого колективу, його згуртування, активізація, розвиток;
- аналіз стану і тенденцій виховного процесу, визначення мети та завдань, способів і засобів його оптимізації, проектування, програмування та планування заходів розвитку учнів, дитячого колективу;
- запобігання виникненню та поширенню в класі негативних соціальних явищ, запобігання життєвих криз учнів групи ризику;
- коригування та виправлення в учнів негативних якостей і рис, асоціальних патернів поведінки.

Виховання не винесене в окремі «заняття з моралі». Формування характеру можливе лише через наскрізний досвід. Тож оновлення змісту освіти передбачає планування індивідуально-психологічних особливостей та інтересів школярів, забезпечення індивідуальної та особистісної реалізації потенціалу кожного учня, що є основним принципом діяльності закладу. Адже «схильність до змін, – як говорив французький теоретик Нікола Буало, – доля всього живого» [15, с. 2-4].

«Школа українська буде успішна, якщо в неї прийде успішний учитель. Він – успішний учитель і фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» [5].

Учителю надано академічну свободу. Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність.

Потрібно зазначити, що процес виховання молоді має бути довготривалим і безперервним. Особливої уваги потрібно надавати періоду навчання у початкових і середніх класах, коли закладаються морально-етичні засади особистості. Виховання має бути спрямоване на виховання молодої людини як свідомого громадянина, державотворця, носія християнських чеснот, охоронця й популяризатора української національної культури, екологічно грамотної людини, із високим рівнем політичної та правової культури, доброго сім'янина тощо.

Відповідно до Основних орієнтирів виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України виховання учнів реалізується в процесі організації: навчально-виховної, позаурочної та позакласної діяльності; позашкільної освіти; роботи органів учнівського самоврядування; взаємодії з батьками, громадськими організаціями, державними установами[6].

Виховання – процес безперервний, систематичний і комплексний. Відповідно, виховна робота інтегрується в навчальний процес (інтегровані виховні заходи в ході щоденних уроків) та проводиться у позанавчальний час (позашкільна, позакласна, позаурочна).

Позаурочна виховна робота – спеціально організована в позаурочний час діяльність учнів, яку організовують і здійснюють педагоги самостійно чи у співпраці з учнями. Позаурочна виховна робота проводиться після уроків і

може бути продовженням інтегрованих виховних заходів в ході щоденних уроків. Така робота є, як правило, короткотривалою за часом, в межах гранично допустимого навантаження.

Необхідною умовою розкриття сутності позанавчальної виховної роботи є врахування її закономірностей:

- виховання особистості відбувається тільки у процесі її включення у діяльність;
- виховання неможливе без стимулювання активності особистості, яка формується;
- у процесі виховання необхідно виявити високий гуманізм і повагу до дитини у поєднанні з високою вимогливістю;
- необхідно розкривати перед учнями перспективу їхнього росту, допомагати їм досягати успіху;
- необхідно виявляти і орієнтуватися на позитивні риси учнів;
- необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів;
- виховання має здійснюватися у колективі і через колектив;
- у вихованні необхідно прагнути до єдності зусиль педагогів, сім’ї та громадськості.

Складні й багатогранні змістові завдання виховання можна вирішити тільки шляхом комплексного використання різноманітних форм організації виховного процесу.

Форми виховання (виховної роботи) – це варіанти організації конкретного виховного процесу; композиційна побудова виховної справи (виховного заходу). Вони завжди взаємопов'язані зі змістом.

У психолого-педагогічній літературі поняття «виховний захід» використовується для позначення різних видів і форм виховної роботи. Однак, останнім часом, багато педагогів відзначають невідповідність цього поняття фактичній сутності виховної роботи. «Захід» – передбачає певну фрагментарність, розрізненість педагогічних дій, несумісність з комплексним підходом. Процес виховання, що має характер формально пов'язаних між собою виховних заходів, не може бути успішним. Систематичність, комплексність, послідовність, безперервність виховання точніше передає поняття «виховна справа», якому останнім часом віддають перевагу теоретики і практики [19].

Виховна справа – це вид (форма) організації і здійснення конкретної діяльності з метою виховання. Головна особливість виховної справи – необхідність, корисність, здійсненність.

Важливим у педагогічній практиці є правильне розуміння сутності форм виховної роботи, оскільки часто їх ототожнюють з методами. Методи виховання – це шляхи, способи впливу вихователя на свідомість, волю, почуття, поведінку вихованців з метою досягнення в них заданих якостей. Тоді як форма є зовнішнім вираженням методу. Тому формою виховання є зовнішня сторона організації виховної роботи, що пов’язана з кількістю тих, на яких спрямовують виховний вплив, часом, місцем та порядком його здійснення.

Як вважає В.С. Безрукова, педагогічна форма – це завершена педагогічна організація педагогічного процесу в єдності всіх його компонентів [11]. У загально-педагогічному розумінні форма виховної роботи – це усталений порядок організації конкретних актів, ситуацій, процедур взаємодії учасників виховного процесу, спрямованих на вирішення визначених педагогічних завдань (виховних і організаційно-практичних);

сукупність організаторських прийомів і виховних засобів, які забезпечують зовнішнє вираження виховної роботи [23, с. 103]

Наприклад, пояснення – самостійний метод і може бути використаний незалежно від інших. А будь-яка словесна форма виховної роботи не обмежується одним методом. Під час проведення зборів можуть і пояснювати, і розповідати, і дискутувати. Практичні форми роботи також передбачають не лише виконання вправ чи графічних робіт, а , як правило, використовується кілька методів у певному поєднанні. У цьому полягає суть поліморфності форми педагогічного процесу.

1.2 Функції та класифікація нетрадиційних форм виховної роботи

Педагогічна практика виробила різноманітні форми позакласної виховної роботи. Поняття «форма» означає «спосіб організації і спосіб існування предмета, процесу, явища» (Філософська енциклопедія). Форма в педагогіці визначається як спосіб організації виховного процесу, що відображає внутрішній зв’язок його елементів і характеризує взаємовідносини вихователів і вихованців. Форма тісно пов'язана зі змістом явища, предмета, процесу творення різних видів мистецтва. Під змістом розуміють сутність предметів і явищ, якісну визначеність і характерні особливості їх. Зміст виражає саму природу певної речі в її внутрішніх зв'язках, властивостях і ознаках. Форми виховної роботи – варіанти організації виховного процесу, композиційна побудова виховного заходу. Є різні підходи до класифікації форм виховання [18 с. 107-110].

Для того, щоб розібратися в сутності поняття «форма виховної роботи», доцільно визначити яке місце це поняття займає в педагогічному процесі і які його функції. Форма виховної роботи виконує ряд функцій.

Перша функція форм виховної роботи – організаційна, оскільки будь-яка форма виховної роботи передбачає вирішення організаційних завдань. В ролі організатора може виступати як педагог-вихователь, так і учні. Організація заходу відображає визначену логіку дій, взаємодії учасників. Існують узагальнені методи (алгоритми) організації різних форм виховної роботи, які

стали традиційними і використовуються педагогами (бесіди, колективні творчі справи, конкурси, вікторини та ін.). Їх проведення передбачає проходження ряду стадій, етапів організаційної діяльності. Але організаційна не єдина функція форм.

Друга функція форми – регулююча. Використання різних форм дозволяє регулювати як стосунки між педагогами і учнями, так і між учнями. Різні форми по-різному впливають на процес згуртування групи школярів. Саме завдяки формам, в яких заздалегідь закладається необхідність взаємодії учасників, відбувається формування норм соціальних відносин.

Третя функція – інформаційна. Реалізація цієї функції передбачає не тільки одностороннє повідомлення учням суми знань, необхідних їм у подальшому житті в суспільстві, але і актуалізацію тих знань, які вони мають, звернення до їх досвіду. Таким чином, виходячи із функціонального підходу, форму виховної роботи можна визначити як основний компонент організації педагогічного процесу. Одна форма виховної роботи відрізняється від іншої завдяки певним, притаманним їй, властивостям. Ними можуть бути: час підготовки і проведення, кількість учасників, умови й застосовувані засоби тощо.

В педагогічній літературі немає єдиного підходу до класифікації форм виховної роботи.

П.В. Байбородова і М.І. Рожков пропонують два показники для того, щоб розмежувати форми виховної роботи:

- кількісний показник (по часу, по кількості учасників);

- якісний показник (суб’єкт організації (педагоги, діти), за результатами (інформаційний обмін, суспільно значущий продукт).

Н.В. Яременко форми виховної роботи з учнями поділяє на три групи – залежно від основного завдання, яке реалізується у процесі використання тієї чи іншої форми:

- форми управління і самоуправління шкільним життям (збори, лінійки, мітинги, години класних керівників, засідання представницьких органів учнівського самоврядування, стінна преса);
- пізнавальні форми (екскурсії, походи, фестивалі, усні журнали, інформації, газети, тематичні вечори, студії, секції, виставки);
- розважальні форми (ранки, вечори, «капусники», ігрові програми).

Кожна форма, яка використовується у педагогічному процесі, допомагає реалізовувати не одне виховне завдання. Наприклад, форми управління і самоуправління шкільним життям вирішують не лише завдання організації учнівського колективу, але й завдання просвіти школярів, вироблення управлінських навичок. Тому доцільним є зміна органів учнівського самоврядування та зміна доручень у класі з метою залучення до управлінської діяльності якомога більшої кількості учнів. Розважальні форми не повинні виконувати лише розважальну функцію, але й сприяти інтелектуальному і духовному розвитку школярів, зміцненню їхнього здоров'я[8].

Н.І.Кочанова класифікує форми виховної роботи **за об'єктом впливу:**

- фронтальні (масові) – тематичні вечори, зустрічі з видатними людьми, олімпіади, фестивалі;
- групові та гурткові – предметні гуртки, екскурсії, походи, класні години;
- індивідуальні – читання художньої літератури, колекціонування, гра на музичних інструментах, малювання.

Як критерій тут узята кількість учасників, що задіяні у заході. Індивідуальна форма – це робота з одним вихованцем; групова – від 5-7 вихованців до 25-40; масова – кількість вихованців необмежена.

Масова (колективна, фронтальна) робота характеризується епізодичністю кожного заходу і значною кількістю учасників. Групова – тривалістю, постійністю і визначеністю складу учасників, плановістю. Практика показує, що ефективність виховного процесу залежить від форми його організації. На перший погляд може здатися, що чим більша кількість вихованців бере участь у заході, тим нижче якість такої виховної роботи. Разом з тим, не слід забувати, що виховання учнів здійснюється у колективі та через колектив. Ця закономірність й робить достатньо ефективними групові форми виховної роботи.

Індивідуальні форми виховної роботи – зумовлені потребою індивідуального підходу, будь-який вплив на дитину переломлюється через її індивідуальні особливості, через «внутрішні умови». Необхідною умовою успішної індивідуальної роботи є вивчення індивідуальних особливостей учнів. Щоб впливати на особистість, треба її знати. Передусім важливо встановити довірливі, доброзичливі стосунки між педагогами і вихованцями. Методика індивідуального виховного впливу залежить від індивідуальних особливостей учня і його психологічного стану, темпераменту. У кожному конкретному випадку слід створити педагогічну ситуацію, яка б сприяла формуванню позитивних якостей чи усуненню негативних [8]. Індивідуальні форми роботи нерідко пов’язують з груповими і фронтальними. Індивідуальна робота, яку проводить педагог, повинна трансформуватись в самостійну роботу учня над собою (переходити у самовиховання).

за методикою виховного впливу:

- словесні – інформування, збори, зустрічі, усні журнали, радіогазети, круглі столи;

- практичні – походи, екскурсії, спартакіади, олімпіади, конкурси, ігри;
- наочні – шкільні музеї, кімнати-галереї, зали-галереї, виставки, тематичні стенди, кінолекторії.

за напрямами виховання:

- естетичні (літературні та музичні вечори, екскурсії в музеї та на виставки, прогулянки на природу, бесіди про музику та живопис, шкільні дискотеки, свята мистецтв, огляди журналів, випуск рукописних журналів);
- фізичні (ігри типу "Веселі старти", малі олімпійські ігри, туристичні походи та естафети, зустрічі з представниками різних видів спорту, спортивні вечори, бесіди про гігієну, здоров'я та фізичну культуру);
- моральні (круглий стіл, прес-конференції, диспути, вечори запитань та відповідей, бесіди на етичні теми, про самовиховання, огляд літератури з різноманітних питань, літературно-музичні композиції, акції милосердя, пошукова діяльність);
- розумові (вікторина, аукціон знань, конкурс проектів, конкурс ерудитів, інтелектуальний конкурс, ділові ігри, турніри, конференції , конкурс винахідників та фантазерів, різноманітні форми роботи з книгою);
- трудові (ярмарки, майстерні, ательє добрих послуг, конкурси, рейди, акції);
- екологічні (акції, конкурси проектів, плакатів, екологічних казок, прес-конференції, турніри знавців природи, аукціони народної мудрості про природу);

- економічні (турніри, пізнавальні ігри, прєкти, акції, ділові ігри, диспути, економічний вісник, «круглий стіл», клуб).

Відповідно до іншої класифікації виділяються наступні форми виховання:

- *інформаційно-масові* (дискусії, диспути, конференції, «філософський стіл», «відкрита кафедра», інтелектуальні аукціони, ринги, вечори, подорожі до джерел рідної культури, історії, держави і права, «жива газета», створення книг, альманахів);
- *діяльнісно-практичні* (творчі групи, осередки, екскурсії, свята, театр-експромт, ігри-драматизації, ярмарки, народні ігри, огляди-конкурси, олімпіади);
- *інтегративні* (шкільні клуби, КВК, фестивалі, асамблеї з питань традицій, культури, політики і права, гуртки);
- *діалогічні* (бесіда, міжрольове спілкування);
- *індивідуальні* (доручення, творчі завдання, звіти, індивідуальна робота);
- *наочні* (шкільні музеї, кімнати, зали, галереї, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, тематичні стенди).

Класифікація форм виховання за Л.Г.Кондратовою:

за часом :

- короткострокові;
- довготривалі;
- традиційні;

- періодично повторювані.

за видом діяльності:

- навчальні;
- трудові;
- спортивні;
- художньо-естетичні.

за суб'єктом організації:

- організовані дорослими;
- на основі співпраці;
- підготовлені дітьми.

за результатами діяльності:

- для інформаційного обміну;
- для спільного рішення;
- для підготовки суспільно значущого продукту.

за кількістю учасників:

- індивідуальні;
- групові;
- масові.

за видом підготовки:

- імпровізаційні;
- експромтні;
- підготовлені раніше.

Е.В. Титова виділяє три основних типи форм виховної роботи:

- заходи – це події, заняття, ситуації в колективі організовані класним керівником для вихованців з метою виховного впливу на них;
- справи – це загальна форма роботи, у ній відбиваються важливі події, здійснені і організовані членами колективу на користь і радість кого-небудь, у тому числі й кожного особисто;
- гра – це реальна діяльність, цілеспрямовано організована в колективі вихованців з метою відпочинку та розваги.

Дана класифікація, відображає, по-перше, ступень активності вихованців у підготовці, організації та проведенні тої чи іншої форми виховної роботи, а по-друге, дозволяє виокремити різні цілі такої діяльності [23, с. 93-95].

Доволі часто можна зустріти розподіл форм виховної роботи за ступенем новизни, це – традиційні, нетрадиційні, інноваційні, усталені, стереотипізовані тощо. При цьому не слід вважати, що традиційні й усталені форми є застарілими та не дуже корисними для виховання учнівського колективу. Тут мається на увазі, що деякі з форм виховної роботи мають перевірений практикою найбільш доцільний порядок підготовки й проведення, що дає можливість якнайкраще досягнути поставлених виховних завдань. У системі виховної роботи багато традиційних форм: бесіда, зустрічі, екскурсія, прогулянка, обговорення книг, читацькі конференції, турнір, виставка, конкурс, спартакіада.

Кожна форма не повторює одна одну, а лише може бути схожа на неї й при цьому поєднувати у собі ознаки різноманітних наведених вище класифікацій. Тому кожна класифікація є умовною, вона відображає лише один з великої кількості аспектів форм виховної роботи.

1.3 Використання нетрадиційних форми організації виховної діяльності у позаурочний час

Останні десятиріччя характеризується переосмисленням традиційних підходів до роботи з дітьми та значними змінами та новаціями у цій сфері. Вільний та всебічний розвиток особистості є не лише високим соціальним ідеалом, але й важливою умовою становлення суспільства, яке орієнтується на універсальні, гуманістичні та демократичні цінності.

У зв’язку з політичними, економічними й соціокультурними змінами, що відбуваються у нашому суспільстві у всіх сферах його життя, значно змінилися зміст та форми культурно-дозвіллєвої діяльності, які мають велику силу смислового та емоційного впливу на особистість [12, с. 245].

Позаурочна виховна діяльність у закладах освіти спрямована на виховання гармонійної особистості та заснована на законах творчості, які передбачають залучення дітей до реальної співтворчості, інтелектуального діалогу, гармонізації спілкування, успіху, можливості почуватися вільно. Сприяє розвитку незалежного мислення, розробці прийомів співтворчості та інтелектуальної напруги, передбачає експериментування дітей, ігри, гнучке й гармонійне поєднання індивідуальної, групової та колективної діяльності, самостійної та педагогічно скерованої [24, с. 7-8].

Спираючись на унікальність і неповторність кожної дитини, педагог має розвинути отримані знання, перетворити їх у соціальний досвід. Завдяки цьому нейтралізується функціональний підхід до дитини, фрагментарність у вихованні, інтелектуальні перевантаження. Діяльність педагога у цьому

процесі має бути органічно пов'язана з діяльністю дітей, їх настроєм і внутрішнім станом.

У процесі освітньої діяльності слід впроваджувати такі виховні технології, як інтерактивні методи та форми діяльності, які ставлять за мету не нав’язування правил і норм та примусове їх виконання, а створення умов для осмислення суті моральних правил і норм, їх доцільності, добровільного сприйняття, творчого застосування, набуття досвіду морально-ціннісного ставлення до самого себе, до людей, до навколишнього світу.

Сучасні методи і форми позаурочної виховної роботи школярів обумовлені потребами суспільства в розширенні здібностей вихованців, продуктивним проведенням їх дозвілля.

Нетрадиційні форми позаурочної роботи передбачають обов'язкове включення аудиторії, яка стає учасником дійства, і його умови потребують від глядача певних дій, знань, вчинків. Нетрадиційні форми дають змогу одночасно як подавати інформацію й формувати певні навички, так перевіряти наявний рівень знань та вмінь[16, с. 272].

Переваги нетрадиційних форм роботи:

- мають високу результативність у засвоєнні знань та формуванні практичних вмінь і навичок;
- дозволяють за той самий проміжок часу збільшити обсяг виконаної роботи;
- сприяють формуванню вміння співпрацювати у команді;
- розвивають гуманні, толерантні стосунки між учасниками виховного процесу;
- активізують власний досвід, знання та вміння учасників виховного процесу, розвивають пам’ять та здатність до самоконтролю.

Включення вихованців у різноманіття нетрадиційних форми організації виховної діяльності у позаурочний час вирішує ряд *завдань*:

- здійснення всебічного виховання учнів;
- сприяння прояву суспільної і пізнавальної активності здобувачів освіти;
- пробудження, поглиблення інтересу учнів до різних областей знань і видів діяльності;
- виявлення, розвиток здібностей та нахилів дітей;
- здійснення професійної орієнтації школярів;
- культурно організововане дозвілля.

Нами визначено принципи організації позаурочної виховної роботи:

- добровільність і свобода у виборі форм і напрямів;
- різноманітність форм роботи;
- демократичність і відкритість усіх форм виховної роботи;
- активність, ініціативність і самодіяльність вихованців;
- широке залучення всіх учнів;
- принцип романтики, ігри та інтересу.

За весь період дослідження, педагогічна практика розробила багато форм виховної роботи. Їх налічується безліч, в залежності від класифікацій та функцій. Деякі нам вже відомі, можна вважати їх традиційними формами виховання, а деякі нові для педагогів, їх тільки впроваджують в систему виховання. Розберемо детально окремі способи виховання молодших школярів [4].

Інтелектуальна гра – форма проведення виховного заходу з метою підвищення інтелектуального рівня учнів. Вчитель – пропонує скласти раду справи, готує інтелектуальні завдання і проводить набір учнів у команди, запрошує журі. Учні – готуються до проведення гри, обробляють інформацію, джерела, обирають капітана, визначають термін проведення гри та критерії оцінювання.

Вікторина – форма колективного виховного заходу під час проведення якого відбувається визначення рівня обізнаності учнів у обраній темі. Вчитель – організує мікроколектив, який готує сценарій вікторини, разом з учнями добирає запитання до вікторини, обговорює форму проведення. Учні – готують сценарій, прилади, демонстраційний матеріал, визначають термін і час проведення вікторини, обирають журі.

Благодійна акція – форма виховної діяльності колективу учнів, спрямована на проведення певних заходів на надання корисної допомоги тим, хто її потребує. Вчитель – організує проведення акції, організує, планує роботу, певні дії, надає свої пропозиції, приймає участь у обговоренні сценарію проведення акції. Учні – планують роботу, розподіляють ролі, визначають терміни проведення акції, визначають тих, кому буде надана допомога (ветерани, люди похилого віку, діти – сиріти, багатодітні сім'ї, бездомні тварини, птахи, рослини тощо) Проведення акції відбувається у визначений термін, всі події висвітлюються у пресі навчального закладу, підводяться загальні підсумки проведення акції.

Тематична дискотека – форма проведення колективної справи, з метою ознайомлення учнів із певним напрямком, стилем музики, творчістю видатних музикантів та змістовного проведення відпочинку, танцювальної програми. Вчитель – висуває пропозиції щодо проведення дискотеки, організує оргкомітет, разом із учнями розподіляє обов’язки, визначає термін проведення дискотеки і обирають ді-джея (або запрошують професіонала) . Учні – приймають участь у підготовці і проведення дискотеки, рекламують захід, запрошують прийняти участь у підготовці.

Проєкт– форма виховної діяльності в позаурочний час, яка спрямована на створення проєкту, представлення результатів і захисту своїх ідей. Вчитель – разом із учнями проводить збір ідей щодо вирішення життєво важливих проблем учнів. Далі організує виконання проєкту, обговорює форму презентації проєкту та його захисту. Учні – обирають проблему, із неї тему майбутнього проєкту, складають план проєкту, розподіляють обов’язки, об’єм

і терміни виконання. Далі учні збирають інформацію, обробляють її, оформлюють результати діяльності, складають портфоліопроєкту, готують презентацію. Закінчується створення проєкту його презентацією та проводять захист. Журі оцінює проєкт і нагороджує учасників, визначають участь кожного проєктора.

Теле-ревю – форма проведення виховного заходу, на якому пропонується створення ситуації телевізійної програми, де обговорюється важлива, значуща проблема, яка є цікавою, актуальною для колективу навчального закладу. Вчитель – разом із учнями готує сценарій ревю, запрошує гостей, розподіляє ролі – телеведучих, кореспондентів, представників преси тощо. Учні – готують сценарій, обговорюють питання оформлення зали, розподіляють ролі, готують матеріал для обговорення.

Колаж – форма проведення колективного творчого заходу, спрямованого на створення колективного колажу, в якому представленні різні види техніки. Вчитель - разом із учнями обирають тему, складають ескіз колажу, розподіляють роботу і підготовлюють матеріали для створення роботи. Учні – розподіляють роботу, виконують свою ділянку роботи, працюють над колективним виконанням конання колажу.

Екскурсія – форма проведення колективного виховного заходу з метою ознайомлення учнів із визначними історичними місцями регіону, країни, краєзнавчими особливостями місцевості, пам’ятками культури і мистецтва тощо. Вчитель – висуває пропозицію для учнів та батьків про організацію екскурсії, обирається рада заходу, обговорюється маршрут екскурсії, кошти необхідні для витрат, речі, що потрібні у дорозі. Учні – обирають маршрут, складають список речей, які необхідні при організації екскурсії, вирішують термінові організаційні питання. Визначають дату проведення екскурсії. Після проведення екскурсії учні випускають газету, інформаційний лист чи пишуть твір-спогад, збирають і оформлюють фотоколаж тощо.

Етичний тренінг – форма колективної, групової роботи, яка проводиться у вигляді тренінгу на етичні теми. Вчитель - перед проведенням тренінгу

разом із учнями обирає етичну тему (правила етичної поведінки, обговорення життєвих ситуацій тощо) за допомогою мозкового штурму, бесіди, аналізуючи вчинки учнів, випадки із життя групи. Учні – приймають участь у обговоренні теми, розігрують та аналізують ситуації, роблять узагальнення, висновки, приймають етичні правила спілкування.

Диспут – форма проведення виховної роботи, під час якої відбувається спілкування людей, які стоять на різних ідеологічних, політичних, моральних позиціях, це суперечка, зіткнення протилежних думок. При проведенні диспуту обговорюються проблемні питання, відстоюються різні точки зору, факти, аргументи. Вчитель – веде диспут, заздалегідь готується до його проведення, проводить мозковий штурм або анкетування за допомогою який обирає разом із учнями тему диспуту. Учні – об'єднуються у малі групи за різними протилежними позиціями, готують аргументи, фактичні матеріали, які допоможуть відстоювати свою точку зору на проблему. Закінчується диспут прийняттям одного рішення, бачення проблеми.

Флеш-моб(англ. *flash mob* – «спалахуючий натовп») – це заздалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або інші сучасні засоби комунікації, у якій велика кількість людей оперативно збирається у громадському місці, протягом декількох хвилин виконує заздалегідь узгоджені дії (сценарій), і потім швидко розходяться.Ідеологія класичного флешмобу дотримується девізу «Флешмоб поза релігією, поза політикою, поза економікою».

Найважливіші типові правила руху флешмоба:

Начебто спонтанне дійство. Заборона збиратися або привертати увагу на місці до акції, одночасний початок і закінчення акції її учасниками. Після акції потрібно миттєво зникати з місця дії в різні сторони, і робити вигляд начебто нічого й не було.

Сценарій повинен привносити абсурдність у те, що відбувається.

Жорстке дотримання сценарію.

Не викликати агресивної реакції. Не порушувати законів і моральних засад, не показувати ніяких політичних поглядів. Флешмоб-акції, що не дотримуються цього вже будуть екстрім-мобом або політ-мобом.

Упровадження інноваційних технологій та методик навчання і виховання сприяє різнобічному розвитку школярів, зацікавленості учнів та вчителів [20, с. 13]. Однією з таких методик, яка вчить знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу, систематизувати та вирішувати поставлені задачі є *квест*.

Квест дозволяє розвивати активне пізнання на уроках та позаурочній діяльності, сприяє розвитку мислення, допомагає долати проблеми та труднощі, а саме: вирішити, розплутати, придумати, уміти застосовувати свої знання на практиці у нестандартних ситуаціях, тобто актуалізувати знання, вчить мислити логічно, розвиває інтерактивні здібності,стимулює інтерес учнів, забезпечує активне долучення всіх учасників, згуртовує колектив учнів.

Форма проведення заходу – гра-квест є інноваційною формою роботи з учнями. Це – цікавий і, водночас, ефективний спосіб засвоєння школярами необхідних знань, умінь та навичок. Інтерактивні вправи, виконання яких передбачає участь у квесті, стимулюють інтерес учнів, забезпечують активне долучення всіх учасників, згуртовують колектив учнів.

Упровадження квесту дозволяє:

- активізувати розумову діяльність шляхом створення спеціальних умов для виконання завдань, які потребують достатньої свідомості й зрілості учнів, здатності до подолання спеціально створених перешкод;
- формувати стійкий інтерес учнів до вивчення різних предметів;
- активізувати сприйняття матеріалу засобами наочності (реальних предметів, макетів, моделей, зображень кінофрагментів, фотографій, малюнків, умовних графічних знаків, символіки);
- поєднати новітні та традиційні дидактичні засоби навчання;
- розвинути універсальні форми розумової діяльності [20, с. 16-17].

Зміни, що відбуваються в культурно-дозвільному середовищі, інновації, які нестримно входять у наше життя, отримання доступу до всесвітньої мережі Інтернет вимагають від працівників позашкільних закладів «включення» у ці процеси, розробку і впровадження в практику сучасних форм роботи, що здатні приваблювати як нових вихованців, так і підтримувати інтерес постійних.

У практиці роботи з'являються такі новітні явища як буккроссинг, вебінар та воркшоп, які набувають все більшої популярності, як форми організації виховного процесу. Однак на практиці, організовуючи масові заходи і називаючи їх зазначеними термінами, ми не завжди правильно розуміємо суть і значення цих понять в контексті організації дозвілля.
У зв'язку із цим виникає необхідність роз'яснити суть цих новітніх форм організації дозвілля та їх застосування в роботі.

Буккроссинг (англ. «*book*» — «книжка», «*crossing*» — «переїзд», «перехрестя») – всесвітнє книжкове мандрування з рук у руки, з дому в дім, з країни в країну. Іншими словами – це безкоштовний обмін книгами. Буккроссер, прочитавши книгу, залишає її у громадському місці, щоби хтось інший також мав змогу її прочитати, а той, до кого книжка потрапить, повторює процес. Так книги мандрують від одного читача до іншого, не залежуючись на полицях. У цьому русі беруть участь бібліотеки, магазини, кафе, клуби за інтересами. Вони відкривають певні визначені шафки чи полиці для загального доступу, і кожна зацікавлена людина може взяти будь-яку книгу без дозволу, без запису, або ж залишити власну вже прочитану книгу. Також люди залишають прочитані книги в громадських місцях, на лавочках, у транспорті, найбільш креативні – залишають в книгах записки. Книгу буккроссингового руху попередньо позначають наліпкою на палітурці «Буккроссинг». Інструкція користування так званою вільною бібліотекою проста: «Візьми, прочитай, поверни або залиши свою». Буккроссингові, або книгообмінні осередки можуть організовуватись у вигляді окремих поличок, скринь, валіз, шафок, ніш тощо. Такі куточки книгообміну можна створювати

в крамницях, книгарнях, бібліотеках та інших районних чи міських закладах культури. Якщо почати впроваджувати таку форму виховної роботи в школах, це дасть змогу прищеплювати дітям любов до книги та до процесу читання взагалі [7].

Воркшоп (англ. *workshop* – майстерня) – це колективний навчальний захід, учасники якого отримують нові знання та навички в процесі динамічної групової роботи. Основні відмінності воркшопу від заходів іншого типу – висока інтенсивність групової взаємодії, активність і самостійність учасників, актуальний досвід й особисте переживання.

Воркшоп являє собою дослідження, фокусом якого є окремо взята і неоднозначна проблема. Особливим способом організований процес роботи в групі дає можливість поглянути на проблему з різних, інколи несподіваних, ракурсів. Воркшоп допомагає актуалізувати досвід, який має група, та інтегрувати на основі наявних ресурсів новий погляд й розуміння проблеми, що розглядається. Отже, воркшоп допомагає всім його учасникам стати по закінченні заняття більш компетентними, ніж на початку.

Основні методи і прийоми – це аналіз і розбір ситуацій, створення проектів і презентацій, «мозковий штурм», виконання індивідуальних і групових вправ. Метою воркшопу є розвиток професійних навичок та взаємодія між різними фахівцями чи творчими людьми, які зацікавлені у вирішенні певної професійної проблеми або в розробці та реалізації певного проекту.

У межах воркшопу можуть відбуватися майстер-класи, презентації, круглі столи, творчі зустрічі, нові знайомства, започаткування нових проєктів.

Головна відмінність воркшопу від майстер-класу – це форма його проведення. Майстер-клас – це демонстрація митцем своєї майстерності. В рамках майстер-класу ведучий ділиться з аудиторією унікальними авторськими напрацюваннями у своїй професійній галузі. Слухачі лише по завершенні тематичних блоків можуть ставити уточнюючі запитання. Натомість воркшоп – це захід, на якому учасники отримують знання

самостійно. В рамках воркшопу слухачі перетворюються на учасників, у них з'являється можливість активної та відкритої взаємодії між собою. Таким чином, воркшоп – це певна майстерня, де фахівець ділиться своїми думками й досвідом, але також ініціює процес обміну думками, досвідом через залучення учасників в обговорення проблематики. Впроваджуючи такий метод в систему виховання, ми надаємо дітям змогу вільно висловлювати свої думки до тієї чи іншої проблеми. Розглядаючи ситуації з різних сторін учасники освітнього процесу мають можливість самостійно приходити до висновку поставленої проблеми. Насамперед це розвиває самостійність, логіку, мислення, згуртованість та розкриває учня, як особистість, що є головною метою виховної роботи.

Намагаючись вирішити життєво важливі завдання, кожен з вихованців обирає і відкриває для себе кращі засоби праці, використовує знання й уміння, шукає додаткову інформацію, засвоює соціальний досвід. Обмінюється власним досвідом творіння добра, долає труднощі, оцінює досягнуте, визначає нові проблеми. У цікаво організованій спільній перетворюючій практичній діяльності формується відповідальне ставлення до природи, культури, праці, людей, самого себе, громадська позиція [25, с. 45-50].

Шляхи оновлення форм виховання молодших школярів.

Сучасна педагогічна практика має чималий арсенал форм організації виховної роботи. Єдиної класифікації не існує. Існують різні підходи до класифікації форм організації виховання: за кількістю учасників; за домінуючою виховною метою, за змістом, залежно від методики виховного впливу.

З кожним роком виникають нові форми виховної роботи. Наше завдання використовувати все більше сучасних способів у системі виховання. В XXI столітті важко зацікавити школярів, а тим паче розкрити їх індивідуальні здібності та таланти. До кожного потрібно знайти індивідуальний підхід – це важливе завдання вчителя.

Для того, щоб педагог був обізнаний в оновленні форм виховання, потрібно створювати методичну підготовку керівників до практичної діяльності через районне або шкільне методоб′єднання класних керівників; проведення науково–практичних семінарів; узагальнення кращого педагогічного досвіду вчителя. Використання інтернет ресурсів є важливим способом самоосвіти вчителя в питанні виховання школяра[21, с. 27-29].

Серед нових нетрадиційних форм організації виховної роботи, можна виділити такі:

- «Чарівний стілець»
- Презентація світу
- Соціодрама
- Відкрита кафедра
- П’ять хвилин з мистецтвом
- Театр-експронт
- Час тихого читання
- Дискусійні гойдалки
- Вільна розмова
- Смішинка (цікавинка)
- Конверт дружніх питань
- Випускний ринг

- Розкидання думок
- Маски
- Запрошення до чаю
- Сократівська бесіда

Запроваджуючи оновлені форми виховання сучасної дитини керівники мають змогу по-новому розвивати погляди учня, щоб його розвиток не був одноманітним, а різнобічним та цікавим. У позакласній та позашкільній виховній роботі використовується розмаїття методів, і саме нові нетрадиційні форми виховання допомагають у формуванні свідомості молодших громадян нашої країни.

РОЗДІЛ ІІ. СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЄКТУ ЗА ПРОГРАМОЮ «INTEL. НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО»

ВИСНОВКИ

Опрацювавши психолого-педагогічну та методичну літературу з проблеми дослідження ми визначили, що головний критерій результативності виховної роботи в школі є організація ефективної різноманітної діяльності учнів.Визначено, що життя кожної людини – це п'ять основних сфер її життєдіяльності: навчання, дозвілля, суспільне оточення, спілкування, сімейні відносини.

Нами теоретично обґрунтовано та практично вивчено під час переддипломної педагогічної практики доцільність використання нетрадиційних форми організації виховної діяльності у позаурочний часу початковій школі. Визначено основні завдання педагогічних працівників навчального закладу, які спрямовані на забезпечення участі дітей у різних видах діяльності: пізнавальній, громадській, ціннісно-орієнтаційній, спортивно-оздоровчій, туристсько-краєзнавчій, художньо-естетичній, дозвільно-розважальній.

Визначено, що місія сучасного вчителя і школи – навчити дітей бути гнучкими у змінах, легко адаптуватися і вміти навчатися впродовж усього життя.Складний процес виховання учнів здійснюється за допомогою різноманітних форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань виховної роботи, вікових особливостей вихованців з урахуванням основних напрямів діяльності школярів.

Одним з важливих джерел досвіду виховання школярів є різноманітна позакласна виховна робота, яка задовольняє потреби у спілкуванні, відбувається творчий розвиток особистості. Під час позакласнихвиховних заходівдітимаютьможливість для самовиявлення та самовдосконалення.

Світ ідей змінюється швидше ніж покоління людей. Без інновацій нічого робити в світі. Саме тому завдання школистворити атмосферу суспільного прийняття інновацій у закладі освіти. У курсовійроботінами розглянутонетрадиційніформиорганізації виховногопроцесу в сучасній школі. Відповідно до багатьох класифікацій виділенота розкрито зміст основних форм виховання молодших школярів. Саме вказані намиформипроведеннявиховної роботи «знімають» традиційністьвиховання, пожвавлюють думку. Однакнеобхідновідзначити, щозанадточастезвертання дооднієї формиорганізаціївиховного процесунедоцільно, тому щонетрадиційнеможешвидко стати традиційним, що в остаточному підсумкуприведе до падіння в учнівінтересу до самого виховання.

Як свідчить практика, використаннянетрадиційних форм організаціївиховногопроцесусприяє максимально активнійтворчійроботі кожного здобувача освіти у позаурочний час,стимулює роботу вчителів.

Таким чином, якісні зміни, що відбуваються всучасній освіті, починаються з формування нового погляду вчителя на своє місце і роль восвітньомупроцесі, ставлення до особистості учня, емоційний комфорт, набуття особистісного досвіду людських стосунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 №651 -XIV (зі змінами № 2541-VIII від 06.09.2018). – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14. – Про загальну середню освіту.

2. Виховання як провідний фактор розвитку і формування особистості в сучасній школі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://naurok.com.ua/vihovannya-yak-providniy-faktor-rozvitku-i-formuvannya-osobistosti-v-suchasniy-shkoli-61524.html

3. Забутаукраїнська школа Сухомлинського. Уявнеінтерв'ю з легендарним педагогом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nus.org.ua/articles/zabuta-ukrayinska-shkola-suhomlynskogo-uyavne-interv-yu-z-legendarnym-pedagogom/

4. Нетрадиційніформи та методиорганізаціїнавчально-виховногопроцесу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00753314_0.html

5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформуваннясередньоїосвіти / Міністерствоосвіти і науки України. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Новини/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf

6. Основніорієнтиривихованняучнів 1-11 класів загальноосвітніхнавчальних закладів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/

7. Сучаснiпідходи до організаціївиховноїдіяльностінавчального закладу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://svitovid6.webnode.com.ua/news/suchasni-pidkhodi-do-organizatsiji-vikhovnoji-diyalnosti-navchalnogo-zakladu/

8. Формивиховноїроботи з учнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oblpto.in.ua/images/docum/robota.pdf

9. Якиммає бути сучаснийвчитель. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-buty-suchasnyj-vchytel/

10. Андрощук І.В. Методика виховної роботи: навчальний посібник / І.В. Андрощук, І.П. Андрощук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 252 с.

11. Безрукова В.С. Педагогика /В.С. Безрукова. – Екатеринбург, 1996. – 200 с.

12. Бех І.Д. Вихованняособистості : у 2 кн. / І.Д. Бех. – Київ : Либідь, 2003. – 245 с.

13. Вільська Г. Виховання від серця до серця: спілкування вчителя й учнів / Г. Вільська // Шкільний світ. – 2012. – № 43. – 3-5 с.

14. Волкова Н.П. Педагогіка: навчальнийпосібник / Н. П. Волкова. – Київ: Академвидав, 2009. – 616 с.

15. Григораш В. Виховна робота в школі / В. Григораш// Початкова школа. – 2019.– №9(178).– С. 2-4

16. Іова В.Ю. Інноваційні методи виховання: навчально-методичний посібник / В.Ю. Іова, Л.В. Красномовець – Кам'янець-Подільський, 2009. – 272 с.

17. Ковальчук Л. Основипедагогічноїмайстерності: навчальнийпосібник /Л. Ковальчук.– Львів: Видавничий центр ЛНУ іменіІвана Франка, 2007. – 608 с.

18. КузьминськийА.І. Педагогіка/ А.І. Кузьминський, В.Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – 380 с.

19. Лазарєв М.О. Основи педагогічної творчості / М.О. Лазарєв. – Суми, 1995. – 210 с.

20. Олійник Н.В. Квест – сучасна форма виховноїроботи з учнями: метод. посібник / Н.В. Олійник. – Умань, 2016. –118 с.

21. Соколова В. Інноваційні підходи до системи виховання / В. Соколова // Позакласний час. – 2012. – № 4. – С. 27-29

22. Таланчук Н.М. Системно-социальнаяконцепцияшкольноговоспитания / Н.М.Таланчук. – Казань, 1991. – 215 с.

23. Тодорова Л.В.Позакласнавиховна робота / Л.В. Тодорова // Шкільнийсвіт. – 2011. –№4.– С.7-8

24. Цьома Л.О.Іновації у виховнійроботі / Л.О.Цьома // Позакласний час. – 2016. – № 10. – С. 45-50